

T.Y.B.A.
HISTORY
Medieval India (1000 AD to 1707 AD)
(Paper – IV)
{ 11th April 2016 }

QP Code : 27184

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N. B. : (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Discuss the North Indian Kingdoms at the time of Turkish invasions.
2. Muhamad Bin Tughlaq's character was a mixture of two opposites. Comment.
3. Evaluate the reforms of Firoz Shah Tughlaq.
4. Assess the achievements of Krishnadeva Raya to the Vijayanagar Empire.
5. Describe the early difficulties of Humayun why he failed to solve them?
6. How far did Aurangzeb's Deccan policy contribute to the downfall of the Mughal Empire?
7. Explain the Central and Provincial administration under the Mughals.
8. Review the achievements of Shivaji Maharaj as the founder of Maratha Kingdom.
9. What is Bhakti movement? Who were the main exponents of it?
10. Write short notes any **two** :-
  - (a) Illustmish
  - (b) Iqta System
  - (c) Din-I-Ilahi
  - (d) Social and Economic life of the people during medieval period.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. तुर्की आक्रमणावेळेच्या उत्तर भारतात अस्तित्वात असलेल्या राज्याची चर्चा करा.
२. महंमद बिन तुघलघ 'परस्परविरोधी गुणांचा पुतळा' होता ह्यावर भाष्य करा.
३. फिरोजशहा तुघलघाच्या सुधारणांचे मुल्यमापन करा.
४. विजयनगर राज्यासाठी राजा कृष्ण देवरायांच्या कामगिरीचे परिक्षण करा.
५. हुमायूनच्या प्रारंभीच्या अडचणी कोणत्या होत्या? ते सांगून हुमायून त्यात अपयशी का ठरला? त्याविषयी वर्णन करा.
६. औरंगजेबाचे दक्षिण धोरण मुघल राज्याच्या पतनसा कसे कारणीभूत ठरले ते स्पष्ट करा.
७. मुघलकालिन केंद्रीय आणि प्रांतीय प्रशासन स्पष्ट करा.
८. मराठा सत्तेचा संस्थापक म्हणून शिवाजी महाराजाची कामगिरी विषद करा.
९. भक्ती चळवळ म्हणजे काय? ह्या चळवळीचे प्रमुख प्रणेते कोण होते?
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :-
(अ) अल्लतमश
(ब) इफता पद्धत
(क) दिने-इ-लाही
(ड) मध्ययुगीनकालिन भारतातील सामाजिक आणि आर्थिक जीवन

T.Y.B.A.
HISTORY
Modern India (1857-1984)
(Paper – V)
{ 12th April 2016 }

QP Code : 27273

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Discuss the major causes of the Revolt of 1857.
2. In what way did the growth of political associations pave the way for the foundation of Indian National Congress?
3. Bring out the programmes and policies of the Indian National Congress between 1885 and 1920.
4. Describe the important socio-economic reforms undertaken during the period of Nehru.
5. Comment on any two of the following :-
  - (a) Nature of the Revolt of 1857
  - (b) Arya samaj
  - (c) The Quit India Movement
  - (d) Features of the Indian Constitution.
6. Assess the factors leading Indira Gandhi to declare national emergency in 1975.
7. Examine the post emergency political developments in India.
8. Explain the Indian relations with the USSR.
9. Review the growth of communalism and separatist movements in India.
10. Write short notes on any **two** of the following :-
  - (a) Green Revolution in independent India.
  - (b) Achievements of Janata Government
  - (c) Indian relations with her neighboring countries
  - (d) Empowerment of women

[TURN OVER

QP Code : 27273

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नास सामान गुण आहेत.

१. इ.स.१८५७ च्या उठावाच्या प्रमुख कारणांची चर्चा करा.
२. प्रांतीय संघटनांच्या विस्ताराने कशा प्रकारे भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेचा मार्ग सुलभ झाला?
३. इ.स.१८८५ ते १९२० मधील भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची धोरणे आणि कार्यक्रम स्पष्ट करा.
४. नेहरू कालखंडात हाती घेतलेल्या सामाजिक आर्थिक सुधारणांचे वर्णन करा.
५. खालीलपैकी कोणतेही दोहोंवर भाष्य करा:-
  - (अ) इ.स. १८५७ च्या उठावाचे स्वरूप
  - (ब) आर्य समाज
  - (क) भारत छोडो चळवळ
  - (ड) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये
६. इ.स. १९७५ मध्ये इंदिरा गांधीस जाहीर कराव्या लागलेल्या आणीबाणीस कारणीभूत घटकांचे मुल्यांकन करा.
७. आणीबाणी नंतरच्या राजकीय घडामोडींचे परीक्षण करा.
८. भारत सोव्हिएत रशिसातील संबंध स्पष्ट करा.
९. भारतातील सांप्रदायवादी आणि फुटिरतावादी चळवळींचा आढावा घ्या.
१०. खालीलपैकी कोणतेही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा.
  - (अ) स्वतंत्र भारतातील हरीतक्रांती
  - (ब) जनता सरकारची कामगिरी
  - (क) भारताचे शेजारी राष्ट्रांशी असलेले संबंध
  - (ड) स्त्रि सबलीकरण

.....

FS-Con. 4559-16.

T.Y.B.A.
HISTORY
Archaeology, Museology & Library Science
(Paper – VI)
{ 13th April 2016 }

QP Code : 27360

(2½ / 3 Hours)

[Total Marks : 80/100

- N.B. :** (1) Attempt any **four** questions of which **atleast one** question should be from each section.
(2) **All** questions carry **equal** marks.
(3) Answers to all questions should be written in the same answer book.

Section - I

1. Define the term Archaeology and explain its relations with other sciences.
2. Discuss in detail the various types of inscriptions.
3. Write short notes on any **two** of the following:
  - (a) C-14 method
  - (b) Kanheri caves
  - (c) Contribution of epigraphy in the study of political history of Ancient India
  - (d) Satavahana coins

Section II

4. Explain the duties and responsibilities of a curator.
5. Describe in detail the presentation techniques in Museums
6. Write short notes on any **two** of the following:
  - (a) Museum movement in the 19th Century
  - (b) Methods of collection
  - (c) Types of Exhibitions
  - (d) Educational value of the Museums.

FS-Con. 4672-16.

TURN OVER

Section III

7. Explain in detail the various methods of taking care of books in a library.
8. Give a detailed account of the basic library records.
9. Write short notes on any two of the following:
- Role of librarian
  - Cataloguing
  - Reference services
  - Use of Internet in a library.

(मराठी रूपांतर)

(२½/३ तास)

एकूण गुण : ८०/१००

- सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा मात्र प्रत्येक विभागातून किमान एक प्रश्न आवश्यक आहे.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 (३) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

विभाग - १

१. पुरातत्व शास्त्राची व्याख्या करून पुरातत्वशास्त्र व इतर शास्त्रांचे संबंध स्पष्ट करा.
२. पुराभिलेखांच्या विविध प्रकारांची सविस्तर चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
- कार्बन १४ पध्दत
  - कान्हेरी लेणी
  - प्राचीन भारताच्या राजकीय इतिहासातील पुराभिलेख शास्त्राचे योगदान
  - सातवाहन नाणी

विभाग - २

४. अभिरक्षकाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
५. वस्तुसंग्रहालयामधील प्रदर्शन तंत्राचे सविस्तर वर्णन करा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
- (अ) १९व्या शतकातील वस्तुसंग्रहालय चळवळ
- (ब) वस्तुसंग्रहाच्या पध्दती
- (क) प्रदर्शनाचे प्रकार
- (ड) वस्तुसंग्रहालयाचे शैक्षणिक मूल्य

विभाग-३.

७. ग्रंथालयात ग्रंथांची काळजी घेण्याच्या विविध पध्दतीविषयी सविस्तर लिहा.
८. ग्रंथालयातील मुलभूत नोंदींविषयी सविस्तर लिहा.
९. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
- (अ) ग्रंथपालाची भूमिका
- (ब) तालिकीकरण
- (क) संदर्भसेवा
- (ड) ग्रंथालयातील इंटरनेट सेवा

T.Y.B.A.
HISTORY
History of the Marathas (1600-1818)
(Paper – VII)
{ April 2016 }

QP Code : 27440

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any five question.
(2) All questions carry equal marks.

1. Bring out the significance of the major Indian sources for the study of the history of the Marathas.
2. Review the social and political conditions of Deccan on the eve of the seventeenth century.
3. Examine Shivaji's relation with Bijapur with special reference to Afzalkhan episode.
4. Comment on :-
  - (a) Maharashtra Dharma
  - (b) Significance of the coronation of Shivaji
5. Write an essay on the Maratha war of Independence between 1689 to 1707.
6. Evaluate the Peshawa Bajirao I in the history of the Marathas.
7. Describe the causes of the Third Battle of panipat (1761). What were its effects.
8. Explain the services rendered by Nana phadnis and Mahadji Shinde to Maratha power.
9. Enumerate the causes of the downfall of the Marathas.
10. Write short notes on any two of the following:-
  - (a) Shaistakhan Episode
  - (b) Sambhaji Maharaj
  - (c) Peshawa Mahavrao - I
  - (d) Architecture under the marathas.

[TURN OVER

(मराठीत रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासातील प्रमुख भारतीय साधनांचे महत्व विशद करा.
२. १७ व्या शतकातील दख्खनच्या सामाजिक आणि राजकीय स्थितीचा आढावा घ्या.
३. अफझलखान प्रकरणाच्या विशेष संदर्भासह शिवाजी महाराजांच्या विजापूरशी असलेल्या संबंधाचे परिक्षण करा.
४. भाष्य करा.
(अ) महाराष्ट्र धर्म
(ब) शिवराज्यभिषकाचे महत्व
५. १६८९ ते १७०७ या काळातील मराठ्यांच्या स्वातंत्र्य युद्धावर निबंध लिहा.
६. मराठ्यांच्या इतिहासातील पहिल्या बाजीराव पेशव्यांच्या कामगिरीचे मुल्यमापन करा.
७. तिसऱ्या पानिपतच्या लढाईच्या कारणांचे वर्णन करा (१७६१) या लढाईचे परिणाम काय झाले?
८. नाना फडणीस आणि महादजी शिंदे यांनी मराठी सत्तेची सेवा करण्यात बजावलेली भूमिका स्पष्ट करा.
९. मराठी सत्तेच्या अधःपतनाची कारणे विशद करा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
(अ) शाहीस्तेखान प्रकरण
(ब) संभाजी महाराज
(क) पेशवा माधवराव पहिला
(ड) मराठे कालीन स्थापत्य कला

**T.Y.B.A.
HISTORY**

Contemporary World (1945-2000 A.D.)
(Paper – VIII)
{ April 2016 }

QP Code : 27572

[Total Marks : 100

(3 Hours)

- N. B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Define the term “Cold War”. Examine the main events of the cold war between 1945 and 1962.
2. Define the term Non-Alignment and trace the growth of Non-Alignment Movement.
3. Describe the role played by U.S.A. in the Vietnam War.
4. Give an account of the Arab-Israel Wars from 1948-1973. What were its consequences?
5. Evaluate the role played by U.S.A. as a Uni-Polar Power.
6. Comment on :—
  - (a) ‘Economic Miracle’ in Japan.
  - (b) Association of South East Asian Nations. (ASEAN)
7. Examine the Apartheid Policy in South Africa and state the events leading to the end of this policy.
8. Review the important features of the Civil Rights Movements in the U.S.A.
9. Write on essay on ‘globalization’.
10. Write short notes any **two** of the following :—
  - (a) De-Stalinization
  - (b) ‘Open Market Economy’ in China
  - (c) Revolution in Iran (1979)
  - (d) Women’s Liberation Movement

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. शीतयुद्ध या शब्दाची व्याख्या करा. १९४५ ते १९६२ या काळातील शीतयुद्धातील प्रमुख घटना स्पष्ट करा.
२. अलिप्तवाद या संकल्पनेची व्याख्या करा आणि अलिप्तवादी चळवळीच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
३. व्हिएतनाम युद्धात अमेरिकेने बजावलेल्या भूमिकेचे वर्णन करा.
४. १९४८ ते १९७३ या काळात झालेल्या अरब-ईस्त्राइल युद्धाची माहिती द्या. या युद्धाचे परिणाम कोणते ते लिहा.
५. एकमेव जागतिक महासत्ता म्हणून अमेरिकेच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
६. भाष्य करा.
 (अ) जपानचे आर्थिक आश्चर्य
 (ब) आशियान (ASEAN)
७. दक्षिण आफ्रिकेतील वंशवर्णभेद नितीचा आढावा घेऊन या नीतीच्या अंताला जबाबदार ठरलेल्या घटना लिहा.
८. अमेरिकेतील नागरी हक्क चळवळीच्या ठळक वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
९. 'जागतिकरण' या विषयावर निबंध लिहा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोवर टीपा लिहा :-
 (अ) अस्टॅलिनीकरण
 (ब) चीनची खुली बाजारपेठ
 (क) इराणमधील क्रांती (१९७९)
 (ड) स्त्रीमुक्ती चळवळ

T . Y . B . A .
HISTORY
Elements of Research Methodology
(Paper – IX)
{ April 2016 }

QP Code : 27693

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Answer any five questions.
(2) All Question are Compulsory.

1. Explain the term Research and study the difference between research in social and natural science.
2. Discuss the role of hypothesis in social science research.
3. Make a study of the features of an ideal Research Design.
4. Describe the features of the Interview Method and discuss the various types of Interviews.
5. As a researcher in Medieval Indian history, how will you collect and classify source material?
6. Examine the four stages of Data Processing.
7. Review the various types of Research Reports with suitable examples.
- 8) Write short notes : (any Two)
  - (a) Scope of social science research.
  - (b) Ideal Hypothesis.
  - (c) Tools of Data Collection.
  - (d) Bibliography.

QP Code : 27693

२

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. संशोधन म्हणजे काय? सामाजिक संशोधन व वैज्ञानिक संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.
२. सामाजिक संशोधनातील गृहित कृत्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.
३. आदर्श संशोधन आराखड्याच्या घटकांविषयी अभ्यासपूर्ण विवेचन करा.
४. मुलाखत पध्दतीच्या वैशिष्ट्यांविषयी माहिती देऊन मुलाखतीच्या विविध प्रकारांचे स्पष्टीकरण करा.
५. मध्ययुगीन भारताच्या इतिहासाचा अभ्यासक म्हणून त्याविषयीच्या संदर्भसाधनांचे एकत्रीकरण व वर्गीकरण कसे कराल?
६. तथ्य विश्लेषणातील चार पायऱ्यांचे विवेचन करा.
७. उचीत उदाहरणांच्या साहाय्याने संशोधन अहवालाच्या प्रकारांचे परिक्षण करा.
८. थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
(अ) सामाजिक संशोधनाची व्याप्ती.
(ब) आदर्श गृहित कृत्य.
(क) तथ्य संकलनाची साधने.
(ड) संदर्भ सूची.

T.Y.B.A.
HISTORY
Medieval India (1000 AD to 1707 AD)
(Paper – IV)
{ 21st April 2016 }

QP Code : 27183

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N. B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Describe the political condition of Indian between 1000A.D. - 1200 A.D.
2. Explain the role of Balban in the development of a highly centralized system of Government.
3. Discuss the Central Administration of the Delhi Sultanate.
4. Give an account of the rise and growth of the Vijaynagar Empire.
5. Account for the conflicts between Humayun and Sher Shah.
6. Review the Rajput Policy of Akbar. What were its effects?
7. Write in detail the Military and Revenue administration of Mughals.
8. What factors led to the foundation of Swarajya by Shivaji Maharaj.
9. Trace the rise and growth of Bhakti movement and discuss its effects on society and culture.
10. Write short notes any **two** :-
  - (a) Qutub-din-Aibak
  - (b) Market reforms of Ala-ud-din Khilji
  - (c) Position of women during Medieval India
  - (d) Architecture of Mughals

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. इ.स. १००० ते १२०० ह्या काळातील भारतातील राजकीय परिस्थितीचे वर्णन करा.
२. सत्तेच्या केंद्रीयकरणातील विकासात बल्बनची भूमिका स्पष्ट करा.
३. दिल्ली सुलतानशाहीतील 'केंद्रिय प्रशासन' व्यवस्थेची चर्चा करा.
४. विजयनगर उदय आणि विकासाचा आढावा घ्या.
५. हुमायून आणि शेरशहाचा संघर्ष स्पष्ट करा.
६. अकबराच्या राजपूत धोरणाचे विवेचन करून त्याचे परिणाम लिहा.
७. मुघलकालिन सैन्यव्यवस्था आणि महसूल प्रशासनाविषयी सविस्तर टिपण करा.
८. शिवाजी महाराजांना स्वराज्य स्थापनेसाठी कारणीभूत ठरलेले घटक कोणते ते स्पष्ट करा.
९. भक्ती चळवळीचा उदय आणि विकास स्पष्ट करून, समाज व संस्कृतीवर त्याचे कोणते परिणाम झाले ते लिहा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :-
  - (अ) कुतूबुद्दीन ऐबक
  - (ब) अल्लाउद्दीन खिलजीची बाजार सुधारणा
  - (क) मध्ययुगीनकालिन स्त्रियांची स्थिती
  - (ड) मुघलकालिन स्थापत्यकला

T.Y.B.A.
HISTORY
Modern India (1857-1984)
(Paper – V)
{ 22nd April 2016 }

Q.P. Code : **27272**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Discuss the major consequences of the Revolt of 1857.
2. What were the circumstances responsible for the rise of economic nationalism in India?
3. Bring out the important Gandhian movements between 1920 and 1940.
4. Describe the process of integration and reorganisation of Indian states.
5. Comment on any two of the following :-
  - (a) Causes of the Revolt of 1857.
  - (b) Brahma Samaj
  - (c) Independence and Partition
  - (d) Socio-economic Reforms under Nehru.
6. Assess the factors leading to the nationalisation of banks and privy purses.
7. Examine the rise and fall of the Janata Government
8. Explain the Indian relations with her neighboring countries.
9. Review the reservation policy of independent India..
10. Write short notes on any **two** of the following :-
  - (a) Green Revolution
  - (b) Return of the Congress to power in 1980
  - (c) Principles of Foreign policy of India
  - (d) Empowerment of women

[TURN OVER

Q.P. Code : 27272

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नास सामान गुण आहेत.

१. इ.स.१८५७ च्या उठावाच्या प्रमुख परीणामांची चर्चा करा.
२. आर्थिक राष्ट्रवादाच्या उदयास कोणती प्ररिस्थिती करणीभूत होती?
३. इ.स. १९२० ते १९४० मधील गांधीजीच्या महत्वाच्या चळवळी स्पष्ट करा.
४. भारतीय संस्थानांचे एकीकरण आणि पुर्नरचनेच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
५. खालीलपैकी कोणतेही दोहोंवर भाष्य करा:-
  - (अ) इ.स. १८५७ च्या उठावाची कारणे
  - (ब) ब्राम्हो समाज
  - (क) स्वातंत्र्य आणि फाळणी
  - (ड) नेहरू कालखंडातील आर्थिक आणि सामाजिक सुधारणा
६. राजे माहाराज्यांचे तनखे बंदी आणि बँकांच्या राष्ट्रीय करणास कारणीभूत घटकांचे मुल्यांकन करा.
७. जनता सरकारचा उदय आणि ऱ्हासाचे परिक्षण करा.
८. भारताचे शेजारी राष्ट्राशी असलेले संबंध स्पष्ट करा.
९. स्वतंत्र भारतातील आरक्षण धोरणाचा आढावा घ्या.
१०. खालीलपैकी कोणतेही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा.
  - (अ) हरीत क्राती
  - (ब) इ.स. १९८० मधील काँग्रेसची पुन्हा सत्ताप्राप्ती
  - (क) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची तत्वे
  - (ड) स्त्रि सबलीकरण

.....

T.Y.B.A.

HISTORY

Archaeology, Museology & Library Science

(Paper – VI)

{ 25th April 2016 }

QP Code : 27359

(2½/3 Hours)

[Total Marks : 80/100

- N.B. :** (1) Attempt any **four** questions of which **atleast one** question should be from each section.
(2) **All** questions carry **equal** marks.
(3) Answers to all questions should be written in the same answer book.

Section - I

1. Define Archaeology and give a detailed description of Ajanta and Ellora caves.
2. Trace the beginning of Numismatic study in India.
3. Write short notes on any **two** of the following:
  - (a) Anchaeology and History
  - (b) Methods of Dating
  - (c) Devnagari and Sharada Script
  - (d) Epigraphical study in India

Section II

4. Explain the term Museology and discuss the different types of Museums.
5. Discuss the various methods of collection of objects in a Museum.
6. Write short notes on any **two** of the following:
  - (a) Role of Curator
  - (b) Care of organic objects
  - (c) Out-reach activities of Museums
  - (d) Modern Museums

[TURN OVER

FS-Con. 4642-16.

Section III

7. Explain the scheme of classification with special reference to Dewey Decimal Scheme of classification.
8. Write a detailed note on issue of books in a library.
9. Write short notes on any **two** of the following:
  - (a) Library movement in India
  - (b) Duties of Librarian
  - (c) Enemies of books
  - (d) Bibliographical services

(मराठी रूपांतर)

(२½ / 3 तास)

एकूण गुण : ८०/१००

- सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा मात्र प्रत्येक विभागातून किमान एक प्रश्न आवश्यक आहे.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 (३) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

विभाग - १

१. पुरातत्वाशास्त्राची व्याख्या करून अर्जिठा आणि वेरूळ लेण्यांचे सविस्तर वर्णन लिहा.
२. भारतातील नाणकशास्त्राच्या अभ्यासाचा मागोवा घ्या.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
  - (अ) पुरातत्त्वशास्त्र आणि इतिहास
  - (ब) कालमापन पध्दती
  - (क) देवनागरी आणि शारदा लिपी
  - (ड) भारतातील पुराभिलेखशास्त्राचा अभ्यास

विभाग - २

४. वस्तुसंग्रहालयशास्त्र ही संज्ञा स्पष्ट करून वस्तुसंग्रहालयाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
५. वस्तुसंग्रहालयामध्ये वस्तु गोळा करण्याच्या विविध पध्दतींविषयी चर्चा करा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
- (अ) अभिरक्षकाची भुमिका
  - (ब) सेंद्रिय वस्तुंची निगा/काळजी
  - (क) वस्तु संग्रहालयाचे बाह्य उपक्रम
  - (ड) आधुनिक संग्रहालये

विभाग-३.

७. डेवीच्या दशमान वर्गीकरण पध्दतीच्या विशेष संदर्भाने ग्रंथालयीन विविध वर्गीकरण पध्दती स्पष्ट करा.
८. ग्रंथालयीन पुस्तक देवाण-घेवाण पध्दतीवर सविस्तर टिपण लिहा.
९. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
- (अ) भारतातील ग्रंथालय चळवळ
  - (ब) ग्रंथपालाची कर्तव्ये
  - (क) पुस्तकांचे शत्रु
  - (ड) सूची सेवा